

Kolektifin Bir Parçası Olmak: Dick Hebdige ve Altkültür

Peter Webb et al (Eds) 2020, *Hebdige and Subculture in the 21st Century: Through the subcultural Lens*. Palgrave Macmillan.
Chapter 12: Guerra, P. et al. *Collective Interview with Dick Hebdige After 35 Years of Subculture: The Meaning of Style* (p. 253-266).

PAULA GUERRA, DICK HEBDIGE, ANDY BENNETT, CARLES FEIXA VE PEDRO QUINTELA. TÜRKÇE: HÜSEYİN SERBES

Bu röportaj, hem yeni okuyucular hem de altkültür teorileri öğrencilerinin yanı sıra *Kültürel Çalışmalar* ve *Sosyoloji* için bir dönüm noktası olan olağanüstü kitabın¹ hazırlanmasının sosyal ve akademik bağlamını anlamlandırmayı mümkün kılıyor. ‘KISMIF’² [*Keep It Simple, Make It Fast!*] adıyla düzenlenen ve underground müzik ile DIY ethosuna odaklanan konferansta yapılan bu röportaj, “Altkültür”e bir saygı duruşu amacı taşımaktadır. —*Paula Guerra, Porto Üniversitesi*

Pedro Quintela: 1979’da yayınlanan ‘Altkültür: Tarzın Anlamı’ kitabınız hakkında ‘Yeni Aksanlar’ [New Accents] koleksiyonunun koordinatörü Terence Hawkes’in bu kitabı yazmaya davet etmesine yol açan koşullardan bahseder misiniz?

Dick Hebdige: Dürüst olmak gerekirse çoğu şanslı. Sosyoloji eğitimi almadım. Disipline mutlak bir saygım var ama bir *Sosyolog* olduğumu söyleyemem. *Birmingham Üniversitesi*’nde lisans öğrencisi olarak İngiliz Edebiyatı okudum ve sonra *Stuart Hall*’un oluşturduğu ve savunduğu kritik alanda farklı bir entelektüel çalışmayı teşvik etmek için [üniversite içinde] kurduğu eğitim kampına gittim. *Kültürel Çalışmalar*, Akademi

1 Hebdige, D. (2004). *Altkültür: Tarzın Anlamı*. (Çev: Sinan Nişancı). İstanbul: Babil Yayınları. *Çevirmenin Notu*: Peter Webb’in söylemiyle (2020: 3), "Alt kültür çeşitli kaynaklardan beslendi. Odak noktası sözde punk’tı, ancak uzun bir ‘muhteşem’ gençlik kültürleri dizisindeki en sonuncunun gelişini ve anlamını açıklamak ve bağlamsallaştırmak için çok geniş bir alana yayıldı". [Bkz. Peter Webb et al (Eds) 2020, *Hebdige and Subculture in the 21st Century: Through the subcultural Lens*. Palgrave Macmillan].

2 *Çevirmenin Notu*: *KISMIF [Keep It Simple, Make It Fast!] Konferansı* (baş. 2014) Porto şehrinde bulunan ve yeraltı kültürleri, DIY uygulamaları, kentsel sanatlar ve diğer ilgili konular hakkında tartışmaya ve bilgi paylaşımına odaklanan uluslararası bir akademik, kültürel ve sanatsal etkinliktir. *KISMIF*, günlük ‘yapma sanatlarının’ estetiği ve politikaları etrafında merkezlenmiş bir anti-hegemonik ethos’u harekete geçirecek, tek tip kültürel üretim, yaratım ve arabuluculuk biçimleriyle yüzleşmek için kullanılan kültürel uygulamalara odaklanır.

içinde hiçbir zaman rahat bir şekilde konumlandırılmadı.³ Bu, *Richard Hoggart* tarafından 1964'te kurulan küçük bir operasyondur. Hoggart, 1957'de *'The Uses of Literacy'* adlı çok etkili bir kitap yazmış, işçi sınıfı bir entelektüeldi. Birmingham'daki İngilizce Bölümü ona bir kürsü teklif etti ve *'Edebiyat Çalışmalarında geliştirilen kritik kriterleri ve analiz yöntemlerini kullanarak sadece yüksek kültürle ilgili değil, aynı zamanda popüler kültür aracılı biçimleriyle ilgili çalışmalara adanmış bir Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi [Center for Contemporary Cultural Studies - CCCS] kurabilirsem geleceğim'* dedi. *Stuart Hall*, 64'te Kültürel Çalışmalar alanında ilk araştırma görevlisi olarak Merkez'e katıldı ve Hoggart 1970'te UNESCO için çalışmak üzere Birmingham'dan ayrıldığında Direktör olarak görevi devraldı. Bu yüzden Birmingham Üniversitesi'nde İngilizce eğitim aldım. Londra'da bir işçi sınıfı geçmişinden geliyorum ve Kültürel Çalışmalara giriş biçimim büyüdüğüm Fulham'daki barların geçmişe dönük bir etnografyasını yazmaktı. Burada sosyalleşmeye başladığım zaman 16-17 yaşlarındaydım. Zaten kendi hayatımı bir anlamda etnografyaya çeviriyordum. *Stuart Hall*'un dikkatini ilk çeken şey Fulham'ın suç altkültürüne yerleşmiş erkeklerin dil oyunları ve performans tarzları üzerine yaptığım çalışmaydı. İngilizce derecemi aldıktan sonra Merkez'de master yapmak için başvurmamı önerdi. Ve neyse ki, o zamanlar Merkez 1968'in bir uzantısı olduğu için kabul edildim ve tüm bunlar bugün hayal bile edilemeyecek kadar kolektif bir girişimdi. *Stuart* başkanlık etse de, şöhret, çerçeveleme, güçlü entelektüel mevcudiyeti olan bu yapıda, öğrencilerin kimin gelip kimin gelmediği konusunda bir söz hakkına sahip olduğunu hatırlatmam gerekir. Böylece grubun, kolektifin bir parçası oldum. Ve biliyorsunuz, o zamanlar çalışmak için inanılmaz derecede yoğun bir yerdi. Gençlik, spor, medya vb. etrafında çalışma grupları vardı ve hepimiz her Çarşamba sabahı büyük bir teori semineri için bir araya gelirdik, *Stuart* masanın başına büyük bir yığın kitapla otururdu: *Sartre, Althusser, Lévi-Strauss, Adorno, Talcott Parsons, Gramsci...* Yani tüm bu farklı analitik geleneklere gerçekten yoğun bir şekilde dalmıştık. Bu alt gruplarda çalışırken de yetişmeye çalışacaktık ve 1972'de Merkez'e katıldığımızda oluşturulan gruplardan biri gençlik kültürü üzerineydi. Orada 1974'e kadar kaldım ve tezli yüksek lisans yaptım. Tezim, ayrı ayrı yayınlanan dört bölümden oluşuyordu ki bu eşi benzeri görülmemiş bir şey değildi. Bir bölüm *Mods* hakkındaydı. Bir diğeri *reggae, rudies ve Rastafarianism* üzerineydi. Üçüncü bölüm 60'larda *Doğu Londra çeteleri* hakkındaydı ve son bölüm bu *dil oyunları* hakkındaydı. Yani tez *altkültür* hakkındaydı, ama özel olarak gençlik altkültürü ile ilgili değildi. Aslında kitabın büyük kısmı, büyüdüğüm Londra işçi sınıfındaki erkeklik ve erkeksi performans tarzlarına odaklanmıştı. Tez, *'1960'ların Sapkın Alt kültürlerinde Tarzın Yönleri'* [*Aspects of Style in the Deviant Subcultures of the 1960s*] başlığını taşıyordu.

3 Çevirmenin Notu: Çiler Dursun'a göre *Kültürel Çalışmalar*, ilk sayısı 1971'de yayınlanan *Çalışma Metinleri [Working Papers]* dergisinde bile, dergiyi çıkaran kurucu isimlerin bu alanın ne olduğuna dair herhangi bir reçete ya da betimleyici bir tanım koymayı reddettikleri entelektüel bir müdahaledir (Bkz. *Kültürel Çalışmaların Bir Parçası Olarak İletişim, Atatürk Üniversitesi İletişim Kuramları Ders Notları*).

Merkezde iki yıl geçirdikten sonra sanat okullarında yarı zamanlı öğretmenliğe başladım. O sıralarda, Cardiff Üniversitesi'nde bir İngilizce profesörü olan *Terence Hawkes*, kısa uygulamalı teori kitapları serisini başlattı. İngiliz Edebiyatı Çalışmaları alanındaki insanları "Kıta" [Avrupa] eleştirel kuramıyla tanıştırmaya çalıştı [*Frankfurt okulu, yapısalcılık, postyapısalcılık, psikanaliz, alımlama kuramı, vb*]. Hawkes, Stuart'a yaklaştı ve ona Merkez'den yeni mezun olup, alt kültürün estetik yönü hakkında yazmakla ilgilenebilecek biri olup olmadığını sordu. Başlangıçta kitabın *Siyah* kültürüyle ilgili olmasını istedi. Stuart adımı ortaya attı; Siyah kültürü hakkında bir kitap yazmaya yetmediğimi söyledim, ancak altkültürün estetiği hakkında ırk sorularına, özdeşleşme kalıplarına, projeksiyona, etkileşime referansla yazmak istiyordum. *Karayipli göçmen ebeveynlerin çocukları ile Britanya'daki beyaz çocuklara odaklanmış İngiliz gençlik altkültürleri tarihi* yapmak amacım vardı. Terence Hawkes ile 1976'da bu gençlik alt grubunda Merkez'de çalıştığımız altkültürler hakkında bir kitap yapmak için sözleşmeyi imzaladım.

Punk'ı bazı fikirleri test etmek için kullanmak istiyordum. Ben de ortaya çıktığı gibi punk'ı anlatıyordum. Ve aynı zamanda, Merkez'den aldığım bu yarı sindirilmiş teorik modelleri anlamaya çalışıyorum. Özellikle sevdiğim ve [hâlâ sevdiğim] *Roland Barthes*'in çalışmalarına odaklandım. Bence Barthes, entelektüel tarihte 68 sonrası dönemdeki diğer Fransız teorisyenlerle kıyaslandığında biraz gölgede kaldı. [*Michel Foucault*, örneğin, sosyal teori üzerinde çok daha derin ve kalıcı bir etkiye sahip oldu ve Sosyal Bilimler için çok daha net uygulamalara sahip [*kontrol toplumları, gözetleme, biyo-iktidar ve cinsellik politikaları*]]. Ama Barthes... Barthes'ı sevdim ve hâlâ yazma biçimi ve sapkınlık ile inceliği bir araya getirme biçimi nedeniyle seviyorum. Bu kombinasyonu beğendim ve ondan ikisini dengeleme şeklini öğrenmeye çalışıyordum. Barthes'ın asla yerinde duramamasına, entelektüelin, yazarın her zaman tiksinişi gerektiğinde ısrar etmesine hayranlık duyuyorum [*aynı şeyi defalarca söyleyeceğiniz bir pozisyonda asla sıkışıp kalmamalısınız diye yazar*]. Herhangi bir noktada söylediklerinizden feragat etmeniz veya geri çekmeniz gerekmediğini söyler, ancak yapmanız gereken, aynı kalıcı konuları ele almanın, asla kaybolmayan ve asla olmayacak yeni yollarını bulmaktır. Bunlar hakkında düşünme ve yazma şeklinizi değiştirmelisiniz, yoksa 1968'de Paris'teki öğrencilerin söylediği gibi '*dil ağzımızda bir ceset haline gelir*'.

Carles Feixa: CCCS'de 1979'dan önce var olan arkadaşlık atmosferini merak ediyorum. Bize meslektaşlarınız, Paul Willis, Stuart Hall ve daha önce Birmingham'da öğrenim görmüş diğer insanlar arasında kurulan ilişkilerden bahseder misiniz?

Dick Hebdige: Merkez bir potaydı ve bir pota da rahatsız edici olabilir. Yani arkadaşlık vardı, ama aynı zamanda düşmanlık da vardı. İki büyük patlama olmadan önce çıktım. Marksizme yönelik feminist meydan okuma, bu düzeyde, yeniden yapılandırılmamış Marksizm modeli ve yatırım yaptığımız sınıf... Gençlik kültürü grubundaki çocuklar, örneğin; Ros Coward,

John Ellis ve diğerleri, bu modele karşı çıkmaya ve Stuart'a önemli olan başka bir dizi farklılık olduğunu ve modeli genişletmemiz gerektiğini anlamak için baskı uygulamaya başladı. Birkaç yıl sonra Paul Gilroy geldi ve aynı şeyi ırk ve etnisite siyaseti konusunda yaptı. Bu patlamaların her ikisi de uzun zamandır demleniyordu ve Merkez böylesine yoğun bir ortam, tutkulu bir ortam olduğundan, etki oldukça uçucu hale gelebilirdi. Yani hepsi dayanışma değildi. Gergin bir gruptu ve burası, bu gerilimi düşünmek için enerjiye nasıl dönüştürebileceğinizi öğrenirseniz işe yarayabilir. Sanırım Stuart bunu başardı. Aslında onun için de oldukça cezalandırıcı bir pozisyon olduğunu düşünüyorum. Usta bir entelektüeldi, inanılmaz cömertti. Sanırım çok zor olmuş olmalı. Hepimiz temelde Stuart'a aşık olduk. Hepimiz ona o kadar hayranlık duyuyorduk ki, kimin daha yakın olabileceği konusunda pek çok kardeş rekabeti vardı. Stuart öldüğünden beri, İngiltere'deki iki konferans da dahil olmak üzere çeşitli etkinlikler için hepimiz bir araya geldik. Bunlardan biri, 2002'de Kültürel Çalışmalar Merkezi'ni kapatan Birmingham Üniversitesi'ndeydi. 2014'teki konferans için orada olmak çok garipti [Stuart 1979'da ayrıldıktan sonra ilk kez kampüsteydim]. Bence [merkez] fiziksel bir alan değil, bir histi. Belki de en azından 1970'lerde Birmingham'da çerçeveselendirdiğimiz şekilde sürdürülebilir bir proje değildi ve eğer gerçekten bu konjonktür kavramını bir tür dengesiz birlik olarak düşünürsek, zamanla parçalanacak olması kaçınılmazdı.

Andy Bennett: 'Altkültür: Tarzın Anlamı' kitabına dönersek, yarattığı etkiyi hangi noktada anladınız? Çünkü kitap, sonraki yıllarda gençlik kültürlerinin nasıl çalışılmaya başlandığı konusunda bir tür paradigmatik etkiye sahipti. Ve kitabın mirasıyla nasıl başa çıktınız [olumlu referanslar ve iltifatlar, aynı zamanda olumsuz eleştiriler açısından]?

Dick Hebdige: Kitap çıktıktan sonra gençlik kültür çalışmalarından kaçtım; en azından [kaçmayı] denedim. Onun zamanının kitabı olduğunu söyleyip duruyorum. Aslında o kapağa sahip olması için bastırdım. Routledge (yayıncı), kapağı değiştirelim ve yeni bir güncellenmiş baskı çıkaralım diyor. Yayıncıların yapmaktan hoşlandığı şey budur. Ve bildiğiniz tek kelimeye dokunamadım, çünkü o anda ortaya çıktı ve kesinlikle o andaydı. Saçma geliyor, ama neredeyse kurgu ya da edebiyat gibi... Her zaman bir şeyi güncelleyebileceğinizi düşünmek bana küstahça geliyor. Mümkün değil çünkü konjonktür kısmen çağdaş kültürel araştırmalar yazarken inşa ettiğiniz şeydir. O sırada ne oluyorsa onu yazmaya çalışırken yaptığınız bağlantılar... Ve bunu her yaptığınızda farklı bir an oluyor. Dolayısıyla bir parçayı sürekli güncellemeye çalışma fikrinin mümkün olduğunu düşünmüyorum [Aslında bunun kötü bir fikir olduğunu düşünüyorum]. Benim için soru şuydu: *İngiltere'de her zaman İlerleme ya da Kültürel Gerileme olan 'Kültür ve Toplum' geleneği olarak adlandırılan geleneği zorunlu olarak satın almayan başka bir okuyucu grubu var mı?* Karmaşık olduğu için ideolojik olarak daha lekeli konular için bir iştah olduğunu hissettim.

Bir üniversitede ders alması gerekmeyen bu şeylerle ilgilenen entelektüeller var mı? Ben de kitabın geçiş potansiyeli olduğunu düşündüm. Kültürel göstergebilim 80'lerde sınır çizgisindeydi. Medya, kitap yayıncılığı ve izleyici arasındaki ilişki açısından eşi görülmemiş bir şeyler olduğunu düşünüyorum. Şimdi, şu anda yaşadığımız “kablolu dünyayı” tahmin ettiğimi söylemiyorum, ancak geçmiş tarafından biraz daha az yapılandırılmış veya üstbelirlenmiş bir şeye yönelik bir arzu vardı. Başlangıç olarak, üzerine bu korkunç kapağı koydular. Bu tür şeyler söz konusu olduğunda biraz estetiğim var. Oyuncak çocuk çizgi filmleri gibi iğrenç bir tasarımla “*Gençlik*” yazıyordu. Ve bunun bir rezalet olduğunu söyledim. Kitaba herhangi bir resim koymazlardı. O günlerde bu söz konusu değildi, bu yüzden Wolverhampton Polytechnic'teki Sanat Bölümünden öğrencilerimden birine bir çizim yaptırıldı. Çizim, John Lydon ve Sid Vicious'ın (John Beverly) bir İngiliz *bobby* (polis) tarafından sokakta sorgulandığı bir basın fotoğrafına dayanıyordu. Sürekli değiştirmemi sağlamaya çalışıyorlardı ama ben her zaman olduğu gibi kalmasını istiyordum.

Paula Guerra: Kitabınızın Portekiz gerçeğini okuma potansiyeli nedir? Ya da daha kapsamlı bir şekilde, Anglo Sakson olmayan gerçekleri okumak için? European Journal of Cultural Studies'e verdiğiniz bir röportajda bunu zaten biraz düşündüğünüzü biliyorum, ancak bundan biraz daha bahsettiğinizi duymak isterim.

Dick Hebdige: Doğru. “Altkültürün” yayılma derecesi, benim için her zaman biraz tuhaf bir konudur. Biliyorsunuz, bu cevaplarda o röportajdan kapsamlı bir şekilde yararlanıyorum, çünkü dış görünüme dökmek konusunda gerçekten gerginim. Ağzından ne çıkacağını asla bilemezsin. Çok utandığım bir şey de, cahil bir tek dil uzmanı olmam. Sadece İngilizce konuşabiliyorum. Amerika'da 24 yıl geçirdikten sonra kozmopolit oldum. Ama başka bir dil konuşmuyorum. İngiliz İmparatorluğu ve Amerikan İngilizcesinin hegemonyası sayesinde bu kitap seyahat etmeyi başardı ve pek çok dile çevrildi. Ama insanların farklı ülkelerde ve kültürel bağlamlarda bundan ne anladığına bakılırsa, gerçekten şaşıyorum. Bunun İngiliz rock kültürünün küresel yayılmasının bir parçası olduğunun farkındayım. *The Beatles* ve *The Stones* tarafından açılan yollar boyunca ilerliyor. Ayrıca, insanların, nerede olursanız olun ve koşullar ne olursa olsun her zaman deneysel ayrıntılarla çalışma fırsatı olduğunu görebileceklerini umuyorum. Çünkü benim için her şey ayrıntıda gizli. Estetik bir şey ama aynı zamanda etik veya ahlaki bir şey, ayrıntıları doğru almak istiyorsun. Çünkü inşa ettiğiniz bu şey, ayrıntılara dikkat etmezseniz herhangi bir noktada parçalanabilir. Bahsettiğiniz röportajda, *Altkültür* kitabının bazen popülerleştirici olabileceğini, Kültürel Çalışmalar için bir geçit ilacı olabileceğini düşündüğümü söylemiştim. İnsanlar bunu okuyabilir ve sonra gerçek şeyleri okuyabilir... *Stuart Hall*'a, *Paul Willis*'e oradan devam edebilir. *Hall* sayesinde *İngiliz Kültür Çalışmaları* her yere gitti çünkü o dünyaya layık bir figürdü ve kitabım da onunla birlikte gitti çünkü biraz erişilebilirdi ve bence erişilebilirlik önemli. İnsanlar her zaman şöyle der: *Karmaşık fikirleri sıradan insanların anlayabileceği terimlere*

çevirmede gerçekten iyi olmalısın ama bu hiç de öyle değil açıkçası, ben hiçbir şeyi tercüme etmiyorum.

Andy Bennett: Sıradan insanlar için yazmak hakkında söylediklerinize geri dönelim. “Altkültür”ün son sayfalarında, bir noktada, “alkültürcülerin” kitabın sayfalarında kendilerini tanımalarının pek olası olmadığını yazmıştınız. Hâlâ buna katılıyor musun?

Dick Hebdige: Aslında, *The Unwanted*’ın bas gitaristi *Paul Gardner*’ı düşünüyordum ve kesinlikle kitabımı okumak istemezdi [Gülüşmeler]. Sanırım tamamen dirençli birinin modelini buradan edindim. Babası *Pink Floyd*’un *Another Brick in the Wall*’ını çalmayı severdi. Odaya her girdiğimde onu açardı: “Eğitime ihtiyacımız yok”. Bu yüzden kurumsallaşmış bilgiye karşı muhtemelen çok sert bir direnç olduğumu düşünüyorum ve sanırım buna aşırı tepki verdim. Ben de kendimi savunmaya çalışıyordum, çünkü sonunda insanların ona bakıp şöyle düşüneceğini fark ettim: “*Bunu çok fazla okumuyor musun?*” O zamanlar pek çok insan bunu söyledi. Ama biliyorsun, bütün mesele evet, bu benim ayrıcalığım. Farklı giyinmek ya da pembe Mohawk giymek gibi bir şey. Size herhangi bir şeyin sınırlarının ne olduğunu kim söylüyor? *Punk*, kültürden içselleştirdiğiniz şeylerle ilgili bu soruları sormak için harika bir katalizördü. Bu anlamda, [punk] bence bir karşı kültürdü, çünkü kültüre normatifiğin içselleştirilmesi olarak karşı çıkıyor ve temel sorular soruyordu.

*Çevirmenin Notu:

“*Altkültür: Tarzın Anlamı*” üzerine daha sonra kaleme aldığı makalesinde **Dick Hebdige** (2012: 402) şöyle yazıyordu:

“Acemi bir yazar olarak *Altkültür* benim için retorik ve kavramsal olarak bir deneydi. Şimdi geriye dönüp baktığımda, kısmen yapmaya çalıştığım şey, *Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi*’ni 1964’te kurmuş olan Richard Hoggart’ın 1958’de yazdığı etkili kitabı *The Uses of Literacy*’de ünlü olarak adlandırdığı şeyi yeniden gözden geçirmektir. Hoggart, Amerikanlaştırılmış 1950’lerin kitle iletişim araçlarının ve erken tüketim kültürünün savaşlar arası dönemde Britanya’nın çok sınırlı, kısıtlı ama içsel olarak uyumlu işçi sınıfı yaşayan kültürü üzerindeki sarsılmaz etkisi hakkında oldukça endişe taşıyordu. Fakat Hoggart’ın çığır açan kitabının yayınlanmasından 20 yıl sonra okuryazar olmak ne anlama geliyordu? *Altkültür*, çoğumuzun artık rutin olarak yaşadığı, sürükleyici, dijital olarak oluşturulmuş, uydu destekli ortamların yaygın olarak bulunmasından çok önce ortaya çıkmış olsa da, sosyal ağ teknolojilerinin ve bilgi-iletişim teknolojilerinin ortaya çıkması için kültürel, ticari, politik ve bilişsel önkoşullar görülüyor, 1970’lerin sonlarında internet, cep telefonu, *Facebook* ve *YouTube* gibi paylaşım platformları bir araya gelmeye ve istikrar kazanmaya yeni başlıyordu”. *Hebdige, D. (2012). Contemporizing ‘subculture’: 30 years to life. European Journal of Cultural Studies 15(3) 399–424.*